

## ОРГАНІЧНЕ ВИРОБНИЦТВО – ЗАПОРУКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОБРОБУТУ НАЦІЇ

Ткачук Г. Ю., к.е.н., доцент  
кафедри економіки підприємства ЖДТУ

Реалії сучасного життя які супроводжуються війнами, екологічними потрясіннями, фінансовими та економічними кризами виводять на перший план питання забезпечення продовольчої безпеки. Перенаселення Земної кулі та неоднаковий ступінь розподілу ресурсів приводять до різних проблем із забезпеченням продовольчої безпеки. З одного боку – це надмірне споживання та псування зайвих продуктів харчування, з іншого – голод, який охоплює країни третього світу.

Останнім часом наряду із питаннями кількісного забезпечення людства продовольством постають питання його якості. І тут, у їх вирішенні, важливу роль відіграє органічне виробництво. З огляду на вищесказане актуальність дослідження питань забезпечення продовольчої безпеки у тому числі за рахунок органічного виробництва не викликає сумнівів.

Продовольчій безпеці України присвячені праці В.Р. Андрійчука, П.П. Борщевського, В.С. Балабанова, Л.В. Дейнеко, С.М. Кваши, П.Т. Саблука та ін. Теоретичні та практичні засади органічного виробництва широко висвітлені у працях Р. Бикова, М.Я. Бомби, Ю. Возняка, М. Зелінського, О. Шаповала та ін. Питаннями забезпечення організаційно-економічного впровадження органічного виробництва в Україні займаються такі фахівці, як: В.І. Артиш, Н.А. Берлач, В. Кайдашов, В.В. Сокальський, А.М. Царенко та ін. Незважаючи на велику кількість опублікованих праць невирішеним залишається ряд проблем пов'язаних із визначенням місця органічного виробництва в системі формування продовольчої безпеки.

Підходи до сутнісного наповнення продовольчої безпеки різняться, проте більшість науковців згодні, що це стабільне забезпечення населення продуктами харчування.

Наразі найбільш поширеними є три підходи до визначення продовольчої безпеки. Перший підхід – споживчий. За цим підходом продовольча безпека – це забезпечення гарантованого доступу

населення до продовольства в кількості, необхідній для активного здорового життя. Досягнення продовольчої безпеки можливе через імпорту або самозабезпечення, причому між ними не вбачається істотної різниці [1].

Представники другого підходу, при визначенні продовольчої безпеки акцентують увагу на здатності країни самостійно забезпечувати себе продуктами харчування у необхідних обсягах та асортименті. Досягнення продовольчої безпеки передбачає реалізацію таких напрямків:

1) підтримання постачання продовольства на рівні, достатньому для здорового харчування;

2) забезпечення належного рівня платоспроможного попиту населення;

3) усунення залежності від імпорту та захист інтересів вітчизняних товаровиробників [4].

Третій підхід ґрунтується на двох критеріях: наявність на продовольчому ринку країни достатньої кількості продуктів харчування для підтримання здорового способу життя населення; доступність цих продуктів абсолютно для всіх верств населення [6].

Вищезазначені підходи акцентують увагу на можливості забезпечення фізичної та економічної доступності продовольства.

Таким чином, продовольча безпека визначається рівнем ефективності економіки країни, а формується за допомогою ресурсів агропромислового виробництва. Агропромислове виробництво за Одіновим М.М. виступає однією із функціональних підсистем забезпечення продовольчої безпеки наряду із харчовою промисловістю та системою торгівлі і оптових продовольчих ринків [5].

Визначивши сутність продовольчої безпеки та встановивши в ньому місце агропромислового виробництва розглянемо роль та значення органічного виробництва в даній системі.

Органічне виробництво – цілісна багатofункціональна модель господарювання та виробництва органічної продукції, яка забезпечує збалансовану динамічну рівновагу між компонентами інтегрованої соціо-економіко-екологічної системи протягом визначеного проміжку часу з метою об'єднання економічного зростання та підвищення життєвого рівня з одночасним поліпшенням стану навколишнього середовища [3].

Ефективність впровадження органічного виробництва базується на:

- екологізації технологій вирощування;
- скороченні втрат поживних речовин в ґрунті;

- зменшенні хімічного навантаження за рахунок використання екологічно безпечних добрив;
- використанні науково обґрунтованих сівозмін;
- використанні технологій утилізації відходів виробництва;
- впровадженні природоохоронних розробок: утилізації або знешкодженні відходів; зменшенні кількості шкідливих викидів підприємств у повітря чи водні джерела з метою запобігання надмірного антропогенного тиску на довкілля, використанні сучасних технологій уловлення, фільтрації та абсорбції шкідливих речовин [2].

Згідно зі світовими вимогами органічне сільськогосподарське виробництво повинно відповідати певним стандартам до виробничих процесів, які спрямовані на підтримку оптимального стану екосистеми на соціальному, екологічному та економічному рівнях.

Органічне виробництво можна розглядати з точки розу реінжиніринга сучасного сільськогосподарського виробництва. Чому ми порівнюємо органічне виробництво з реінжинірингом бізнес-процесів? Органічне виробництво є новим поглядом на весь виробничий сільськогосподарський процес. Впровадження органічного виробництва змінює всю систему мислення керівників підприємства та фермерів. Органічне виробництво виступає певною інновацією у всій системі ведення господарства та створення доданої вартості. Таке виробництво узгоджується міжнародними нормами та стандартами щодо організації виробничих процесів, які спрямовані на підтримку оптимального стану екосистеми на соціальному, екологічному та економічному рівнях.

Щодо корисності продукції органічного виробництва та її впливу на здоров'я нації то тут слід відмітити, що наукового обґрунтування та підтвердження цього факту ще нема, проте ефект очевидний. Стан здоров'я людини пов'язаний з її способом життя, і особливо з харчуванням. Продукти харчування відіграють важливу роль, адже відомо, що 70 % шкідливих речовин потрапляє в організм людини з їжею та водою. Таким чином, споживання здорової їжі корисніше для людини аніж їжі, наповненої хімікатами, які осідають в організмі людини та досить довго там перебувають до повного їх виведення. По друге, коли екосистема навколо людини не забруднена це набагато краще для здоров'я нації. Звісно, кожному індивіду самостійно робити висновки про те споживати чи ні продукцію органічного виробництва. Між тим органічна продукція виключає використання ГМО, похідних ГМО і продуктів вироблених з ГМО, як харчових продуктів, кормів, добавок, добрив тощо.

Проаналізував підходи до сутнісного наповнення продовольчої

безпеки зауважимо, що за допомогою органічного виробництва неможливо виконати таку основну умову як забезпечення економічної доступності продовольства. Адже органічне виробництво потребує додаткових затрат фінансових ресурсів, виконується з усіма умовами екологічності, що зумовлює високу ціну на таку продукцію. Проте попит на неї з кожним роком зростає як у світі, так й в Україні зокрема.

Виділимо ряд переваг, які дає органічне виробництво у якості соціального, економічного та екологічного ефектів.

Екологічний ефект – мінімізується вплив виробничих процесів на довкілля; забезпечується збереження відтворення родючості ґрунтів; збереження водних ресурсів;

Економічний ефект полягає у зростанні природної продуктивності; зниженні виробничих витрат за рахунок відмови від застосування дорогих хімікатів; зменшенні енергоємності виробництва; підвищенні конкурентоспроможності продукції;

Соціальний ефект полягає у створенні додаткових робочих місць, особливо у сільській місцевості; створенні нових перспектив для малих та середніх сільськогосподарських підприємств, збільшенні життєздатності сільських громад; виробництві екологічно чистої продукції, яка може стати запорукою здоров'я усієї нації.

### Список літератури

1. Голікова К.П. Продовольча безпека держави: сутність, структура та особливості її забезпечення/ К.П. Голікова// Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2012. – вип. 22, ч. II. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.kntu.kr.ua/doc/zb\\_22\(2\)\\_ekon/stat\\_20\\_1/67.pdf](http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_22(2)_ekon/stat_20_1/67.pdf)

2. Довгань О.М. Органічне виробництво: сутність, об'єктивна необхідність, ефективність / О.М. Довгань, Я.В. Мандибура // Сталій розвиток економіки. – 2013. – №1. – С. 200-206.

3. Електронна енциклопедія Вікіпедія. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [uk.wikipedia.org/wiki/Органічне\\_виробництво](http://uk.wikipedia.org/wiki/Органічне_виробництво)

4. Зеленська О.О. Система продовольчої безпеки: сутність та ієрархічні рівні / О.О. Зеленська // Вісник ЖДТУ. – 2012. – № 1 (59). – С. 108-112.

5. Одінцов М.М. Моделювання факторів формування продовольчої безпеки // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=113>

6. Шибаніна О.В. Формування і ефективний розвиток продовольчого підкомплексу АПК: монографія / О.В. Шибаніна. – К.: ННЦ ІАЕ, 2007. – 368 с.